

Fotograaf Jan Theun van Rees liep met zijn camera rond in de bouwputten van de vele Amsterdamse musea en theaters die de afgelopen tien jaar werden gerenoveerd. Zijn foto's laten zien wat er achter de nu strak geplaveide muren van de gebouwen schuilgaat.

TEKST: Kristel van Teeffelen

Links: het DeLaMar Theater. Rechtsboven: Theater Carré. Rechtsonder: Het Stedelijk Museum.

De schoonheid van een bouwput

Heeft een museum dezelfde allure als de schilderijen niet aan de muur hangen? En wat als die muren gesloopt zijn, de elektriciteitsdraden uit het plafond vallen en de funderingspalen uit de grond omhoog steken?

Die vragen bewogen fotograaf Jan Theun van Rees ertoe de bouwputten van negen Amsterdamse musea en kunstinstellingen op beeld vast te leggen. De foto's zijn verzameld in het onlangs verschenen boek 'Verborgen stad' dat in drie delen is opgebouwd: het strippen, de sloop en de wederopbouw van onder meer het

Stedelijk Museum, het Rijksmuseum, theater Carré, het Scheepvaartmuseum, het Joods Historisch Museum en het DeLaMar theater. Willem van Toorn vulde de beelden aan met gedichten.

En wat bleek volgens Van Rees: de allure bleef ondanks de ravage die een verbouwing teweeg brengt. "Veel Amsterdammers hebben de afgelopen tien jaar last gehad van de bouwputten in de stad. Er werd geklaagd dat Amsterdam een stad zonder kunst was geworden. Ik wil laten zien dat het achter de bouwschuttingen ook prachtig was. Zo fotografeerde ik een keer 's ochtends vroeg bij het Stedelijk Museum. Ze hadden net water uit de bouwput gepompt en

omdat het nog vochtig was, was de lucht nevelig. Betonnen palen staken in de meest bijzondere vormen uit de grond. Van mij hadden ze het rustig een maand mogen laten staan, zo mooi was het. Maar net nadat ik een foto had gemaakt, waren ze al bezig met het afzagen van de palen. Vreselijk zonde, vond ik dat."

Zijn fascinatie voor aan het zicht onttrokken ruimtes in gebouwen begon toen Van Rees jaren geleden kruipruimtes fotografeerde. Hij ging onder zijn eigen atelier en onder de Amsterdamse Stadsschouwburg op zoek naar bijzondere plekken, 'waar de tijd leek te hebben stilgestaan'.

Het idee voor het nieuwe fotoproject ont-

stond toen het Stedelijk Museum eind 2003 zijn deuren sloot voor een grote verbouwing. Dat in de tien jaar daarna nog acht andere kunstinstellingen in de hoofdstad dichtgingen, was een geluk voor de fotograaf. Al werd hij niet overal direct met open armen ontvangen, dat gebeurde pas toen het Amsterdamse stadsarchief het project adopteerde en Van Rees officieel de opdracht gaf een aantal verbouwingen te fotograferen. De volgende opdrachten, die het project een lange adem gaven, kwamen daarna vanzelf.

Van Rees bracht dagen door in de bouwputten. Zijn camera zag dingen die normaal voor bezoekers verborgen blijven. Hij zag hoe de ou-

'Van mij hadden ze het rustig een maand zo mogen laten staan, zo mooi was het'

De verbouwing van het Scheepvaartmuseum. FOTO'S JAN THEUN VAN REES

'Ik wil laten zien dat het achter de bouwschuttingen ook prachtig was'

de bioscoop Cinerama aan de Marnixstraat met grote zorgvuldigheid werd gesloopt omdat de bouwtekeningen ontbraken en niemand wist wat er allemaal te voorschijn zou komen. Hij fotografeerde boven het toneel van Carré de plek waar het vroegere dak zich bevond en de stallen van de circusdieren waren.

"Sommige musea hadden al een fotograaf in dienst genomen om de verbouwing vast te leggen voor het archief. Maar mijn doel was anders. Niet de documentatie van een bouwproces, maar het verbeelden van een werkelijkheid die ooit is geweest."

Wie de statige gebouwen van de Amsterdamse kunstinstellingen nu bezoekt, kan zich

moelijk voorstellen dat ze er niet zo lang geleden nog uitzagen als op de foto's. "We nemen meteen de huidige staat van een ruimte aan als werkelijkheid", zegt Van Rees. "De vorige staat is er niet meer. Neem het DeLaMar theater. Veel mensen zijn nu alweer vergeten hoe de Cineramabioscoop die er eerst stond eruit zag."

De toekomst werd al tijdens het bouwproces op de ruimtes geprojecteerd, merkte de fotograaf. Terwijl hij door de bouwputten werd rondgeleid, werd hem verteld dat daar een trap zou komen, daar de verlichting, dat die muur nog weg zou gaan. Maar ook zonder die informatie vond hij de ruimtes net zo oorspronkelijk en net zo mooi.

Van Rees' werk komt volgens hem het beste tot zijn recht als je met het fotoboek in je hand door de musea en theaters loopt. "Als er een directe relatie is tussen de ruimte waarin je staat en de foto's, dan treed er een merkwaardige kortsluiting in je hersenen op. Je waarneming houdt op bij de muren, de foto laat zien wat er zich daarachter bevindt. Al zie je die ruimte niet echt, je creëert wel een verbeelding in je hoofd."

'Verborgen stad / Hidden city. Ontmantelde culturele instellingen in Amsterdam 2003-2012', 144 pagina's, 49,50 euro. Te bestellen via www.onewallway.com.